

احترام بگذارید!

یک: اسم‌ها

در هر دین و آیینی شما با چیزهایی روبه‌رو می‌شوید که برای اهل آن دین محترم است. در دین اسلام که کامل‌ترین دین‌هاست ما با افراد، مکان‌ها و اشخاصی در ارتباطیم که احترامشان توصیه شده یا حتی واجب است. فکر می‌کنید در اسلام باید به چه چیزهایی احترام گذاشت؟

خدا خالق و هستی‌بخش همه ماست؛ پس اولین و بالاترین احترام‌ها مخصوص اوست. احترامی که به محدوده احکام مربوط می‌شود، احترام به اسم خداست. می‌دانیم که اسم خدا به هر زبانی که باشد باید با وضو و طهارت لمس شود و غیر این حرام است، اما درباره متن قرآن، مَسّ نمودن یعنی رساندن جایی از بدن (نه فقط دست) به خط قرآن برای کسی که وضو ندارد، حرام است؛ البته منظور از خط قرآن، عربی است و مس ترجمه قرآن به زبان فارسی و یا هر زبان دیگری بدون وضو جایز است. حتی اسم شیطان و فرعون هم در قرآن حرمت دارند. نیاز هم نیست که حتماً در قرآن باشند بلکه حتی نمی‌توان آیاتی را که روی پارچه، دیوار مدرسه و یا انگشتر هم نوشته شده‌اند، بی‌وضو لمس کرد. درباره اسامی ائمه هم قانون احترام وجود دارد. پس مس اسم پیامبر اکرم (ص) و امامان و حضرت زهرا (بنابر احتیاط واجب) بدون وضو جایز نیست. شاید بعضی‌ها سؤال کنند که آیاتی که در روزنامه نوشته شده‌اند چه حکمی دارند؟ جوابشان این است که برای شخص بی‌وضو در صورتی که از بودن اسم جلاله الله مطلع است دست زدن به آن جایز نیست.

دو: مکان‌ها

مسجد، یکی از مهم‌ترین مکان‌های دارای احترام است. مسجد، کوچک یا بزرگ و هر کجا که باشد، خانه خداست! و احترام و قواعد و آداب خودش را دارد؛ مثل هر مکان مقدس دیگر. حالا فکر کنید ببینم یادتان می‌آید که مسجد چه آدابی دارد؟ بعضی از افراد که عذر شرعی دارند، نمی‌توانند وارد مسجد شوند و یا حتی چیزی داخل مسجد بگذارند. همان‌طور که نجس کردن مسجد هم حرام است، اگر مسجد خراب هم شود، نمی‌توان آن را فروخت، فروختن در و پنجره و چیزهای دیگر مسجد هم حرام است؛ البته این دو حکم، یک استثنا هم دارد و آن جایی است که حاکم شرع یا ولی فقیه به دلیل مصلحت‌های مهم‌تری به این کارها اجازه دهد.

اما درباره مستحبات مسجد هم این چند سطر را به‌خاطر داشته باشید: مستحب است که از همه زودتر به مسجد بیاییم و از همه دیرتر از مسجد بیرون برویم. وقتی انسان وارد مسجد می‌شود، مستحب است دو رکعت نماز به‌قصد تحیت و احترام مسجد بخواند، و اگر نماز واجب یا مستحب دیگری هم بخواند کافی است. ساختن مسجد و تعمیر مسجدی که دارد خراب می‌شود، خوابیدن در مسجد اگر انسان ناچار نباشد و صحبت کردن درباره کارهای دنیا و مشغول صنعت شدن و خواندن شعری که نصیحت و مانند آن نباشد، مکروه است.

امامزاده‌ها هم در برخی احکام مانند مساجد هستند؛ مثل این که پاک کردن آن‌ها از نجاست، واجب است. ساختن و مرمت قبور نیکان و امامزادگان مثل بنا و تعمیر مرقد امامان (علیهم‌السلام) مستحب است. هم‌چنین تخریب آثار برجای‌مانده از قبرهای عالمان، صالحان و امامزادگان به‌ویژه در صورتی که قبر آنان زیارتگاه مؤمنان و علاقه‌مندان باشد، جایز نیست.

برای ما بچه مسلمان‌ها حتی برخی زمان‌ها هم حرمت دارند و نمی‌شود هر کاری را هر زمانی انجام داد. کمی که فکر کنید این زمان‌ها یادتان می‌آید: شنبه‌اید می‌گویند ماه رمضان حرمت دارد؟ حرمت از همان احترام می‌آید. در روزهای ماه رمضان، خوردن و آشامیدن و... برای روزه‌داران ممنوع است و در مقابل، کارهای نیک ثواب بیش‌تری دارند. شما هم حتماً قبول دارید که فضای ماه مبارک رمضان به‌خاطر همین حرمت‌ها و احترام‌ها یک حس خاطره‌انگیز به انسان می‌دهد.

در اسلام چهار ماه از سال به‌عنوان ماه حرام نامیده می‌شود. ماه‌هایی که در زمان جاهلیت هم بودند و عرب‌ها در این ماه‌ها جنگ نمی‌کردند. سه ماه ذی‌القعدة، ذی‌الحجه و محرم پشت سر هم می‌آیند و بعد ماه رجب است. حالا اثر این چهار ماه چی هست؟ مهم‌ترین ویژگی این چهار ماه این است که «دیه»^۱ در آن‌ها بیش‌تر است. به عبارت دیگر اگر کسی در این چهار ماه با فرد دیگری تصادف کند و کار به مجروح شدن یا خدای نکرده مرگ بکشد، مبلغی که قانون اسلامی برای خسارت یا خون‌بها تعیین می‌کند، نسبت به ماه‌های غیر حرام بیش‌تر است. ایام حج هم از اوقات بسیار شریف و محترم است. از حاجی‌ها که پرسید به شما خواهند گفت که در این ایام یک سری از کارها، پوشش‌ها و... در برخی مکان‌ها حرام است و این حرمت تا انتهای اعمال حج پابرجاست. ماه محرم و صفر هم به‌دلیل اقامه عزای امام حسین (علیه السلام) و رحلت پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) و امام حسن و امام رضا (علیهما السلام) حرمت دارد و برپایی مجالس عروسی و شادی در این دو ماه شایسته نیست.

چهار دیگران

غیر از این موارد کلی که به آن اشاره کردیم، کسان دیگری هم هستند که در دستورات اسلامی به حفظ احترام آن‌ها سفارش شده است. سادات و بچه سیدها یکی از این افراد شمرده می‌شوند. در حدیثی از پیامبر (صلی الله علیه و آله) نقل شده است که من در روز قیامت، چهار دسته را شفاعت می‌کنم اگرچه گناهانشان به اندازه مردم روی زمین باشد و یکی از این چهار دسته کسانی هستند که فرزندان و بازماندگان رسول الله را کمک کنند. جالب است بدانید حتی کسانی که فقط از طریق مادر سید هستند هم از احترام سیدی برخوردارند.

تکریم و احترام والدین و به‌ویژه مادر نیز سفارش بسیار شده است تا حدی که حتی جایز نیست از کوچک‌ترین القاضی که به‌گونه‌ای بی‌ادبی و بی‌احترامی به آن‌هاست، استفاده کرد. فرقی هم نمی‌کند که پدر و مادر مؤمن باشند یا کافر، نیکوکار باشند یا معصیت‌کار، باید همیشه مورد احترام قرار گیرند و استثنا هم ندارد؛ البته احترام، غیر از اطاعت است؛ می‌دانید که اطاعت از آن‌ها در کارهای خوب و حتی در کارهای مباح (کارهایی که انجام و ترکش فرقی نمی‌کند و نه ثواب دارد نه گناه) لازم است، اما اطاعت از آن‌ها در کارهای گناه و یا آن‌چه به نفع و مصلحت واقعی شخص نیست، لازم، بلکه جایز نیست. آبروی مومن و حفظ آن هم بسیار محترم است. می‌دانید چه قدر؟ حتی بیش‌تر از احترام کعبه. این یعنی مواظب باشید که پشت سرش نه غیبت کنید و نه به او تهمت بزنید.

پیرنوشت

۱. بر اساس قوانین فقهی به مال یا پولی گفته می‌شود که برای جراحات، نقص عضو یا کشتن انسان به کسی که صدمه دیده است یا به بازماندگان او پرداخت می‌شود.